

ITINERARI FORMATIU UNITAT DOCENT INFERMERIA EN SALUT MENTAL HOSPITAL SANTA CREU I SANT PAU

Especialitat: Infermeria en Salut Mental   **Data revisió itinerari:** i març 2019

Cap de la unitat docent: Alejandro Marieges

Tutores: Elisabet Rodríguez Egea i Marina García Barrachina

Data d'aprovació per la comissió de docència: 20 de març 2019

Introducció:

El programa de formació sanitària especialitzada (FSE) es basa principalment en l'aprenentatge assistencial tutelat, de manera que el resident vagi adquirint de manera progressiva experiència en la presa de decisions, habilitats i actituds pròpies de la seva especialitat. El real Decret 183/2008 publicat al febrer 2008 insisteix en la necessitat d'establir un sistema de supervisió progressiu, per què el resident vagi adquirint autonomia, i s'han de delimitar uns nivells de responsabilitat per cada any de residència, i també per a cada tècnica o àrea de coneixement. Així, a la especialitat **d'infermeria en Salut Mental**, hi han algunes tècniques que han de ser conegudes per tots els residents des dels primers mesos de començada i d'altres, en canvi, no es consideren fonamentals per a la formació bàsica d'un especialista, i el resident purament ha de conèixer-les i haver-les presenciats.

Si bé el tutor docent és el principal responsable de la formació del resident i qui ha d'establir quin grau d'autonomia té a cada moment, el Real Decret estableix el deure general de supervisió de tot el personal facultatiu que treballa a un centre docent, i per tant tot el Servei participa en aquesta tasca.

En cada una de les àrees de rotació s'ha establert un protocol de supervisió, adquisició de competències i nivell d'autonomia del resident segons els objectius docents generals i específics marcats.

Els nivells tant de responsabilitat com d'habilitats a assolir estan dividits entre:

- **Nivell 1:** activitats realitzades directament pel resident, sense necessitat d'una tutorització directa. El resident executa, i posteriorment informa.
- **Nivell 2:** activitats realitzades directament pel resident sota supervisió.
- **Nivell 3:** activitats realitzades pel personal sanitari del centre i observades i/o assistides en la seva execució pel resident.

Durada de la formació:

- 2 anys

Objectiu general:

Proveir als residents d'Infermeria en Salut Mental de coneixements, habilitats i actituds en les diferents intervencions d'infermeria en salut mental, i formació per respondre correctament a la cura dels individus, família i grups, de manera que li permeti integrar-se dins la dinàmica i el funcionament de la unitat.

Objectius específics:

- Conèixer les diferents patologies psiquiàtriques i d'addiccions.
- Realitzar una correcta valoració d'infermeria segons el Pla d'Atenció Individualitzat
- Aprendre a realitzar un projecte de recerca en salut mental.

Calendari de rotacions

Primer any residència							
2 mesos	2 mesos	1 mes	1 mes	2 mesos	2 mesos	2 mesos	
Sala aguts	Urgències	Vacances	Hosp. Dia	Serveis Rehabilitació Pi i Molist	Sala Toxic	H.Dia Toxic	
Segon any residència							
1 mes	2 mesos	1 mes	1 mes	2 mesos	2,5 mesos	2 mesos	15 dies
Cons. externa Toxic	T.Conducta alimentària	Vacances	TLP	Infato - Juvenil	Optativa	CSMA drete eixample	Domiciliària

(*Toxic: Toxicomanies. CSMA: Centre de Salut Mental Adults. TLP: Trastorn límit personalitat)

PRIMER ANY DE RESIDÈNCIA

Unitat d'Aguts de psiquiatria (2 mesos)

Nivell de responsabilitat: 3-2

- Conèixer la dinàmica i funcionament de la unitat.
- Conèixer els trets de les patologies més freqüents, els riscos associats, les intervencions terapèutiques i les cures d'infermeria.
- Conèixer els procediments de tècniques de comunicació i de relació terapèutica amb el pacient i la família, així com la seva aplicació i desenvolupar-los.
- Conèixer la legislació vigent i els principis d'ètica en matèria de salut mental i la seva aplicació en situacions concretes.
- Proporcionar cures/fer intervencions d'infermeria als usuaris i al seu entorn.
- Conèixer i administrar els tractaments farmacològics més freqüents així com els seus efectes secundaris.
- Participar en diverses sessions de TEC, aprenent la cura en la teràpia pre i post intervenció.
- Participar en les reunions de l'equip multidisciplinar.

- Dissenyar i fer un grup d'educació sanitària per els usuaris ingressats.
- Afrontar constructivament les situacions de crisi que es presentin en la unitat.
- Desenvolupar i mostrar capacitat crítica i reflexiva sobre el treball professional quotidià, els processos de pressa de decisions que comporta, en les seves repercussions i en les experiències viscudes a la unitat.

Unitat d'Addiccions: Sala Montserrat Montero (2 mesos)

Nivell de responsabilitat: 3-2

- Conèixer la dinàmica i funcionament de la unitat.
- Conèixer les característiques de les addiccions més freqüents, les patologies, la comorbiditat, les intervencions terapèutiques i les cures d'infermeria.
- Conèixer els procediments de tècniques de comunicació i de relació terapèutica amb el pacient i la família, així com la seva aplicació i desenvolupar-los.
- Conèixer i administrar els tractaments farmacològics més freqüents així com els seus efectes secundaris.
- Conèixer la legislació vigent i els principis d'ètica en matèria d'addiccions i la seva aplicació en situacions concretes.
- Proporcionar cures/fer intervencions d'infermeria als usuaris i al seu entorn.
- Aprendre l'ús i l'aplicabilitat de les escales utilitzades a la unitat.
- Assistir als grups de la unitat com a co-terapeuta.
- Participar en les reunions de l'equip multidisciplinar.
- Dissenyar i fer un grup d'educació sanitària per els usuaris ingressats.
- Afrontar constructivament les situacions de crisi que es presentin en la unitat.
- Desenvolupar i mostrar capacitat crítica i reflexiva sobre el treball professional quotidià, els processos de pressa de decisions que comporta, en les seves repercussions i en les experiències viscudes a la unitat.

Unitat d'Urgències de Psiquiatria (2 mesos)

Nivell de responsabilitat: 3-2

- Conèixer la dinàmica i funcionament de la unitat, l'hospital, de la Xarxa assistencial de Catalunya i la seva coordinació.
- Conèixer les característiques de les patologies més freqüents, les intervencions terapèutiques i les cures d'infermeria en les urgències.
- Conèixer els procediments de tècniques de comunicació i de relació terapèutica, amb el pacient i la família, així com la seva aplicació i desenvolupar-los.
- Conèixer la legislació vigent i els principis d'ètica en matèria de salut mental i la seva aplicació en situacions concretes.
- Conèixer i administrar els tractaments farmacològics d'ús habitual en la unitat així com els seus efectes secundaris.
- Proporcionar cures/fer intervencions d'infermeria als usuaris i al seu entorn.
- Aprendre a realitzar una entrevista dinàmica a l'usuari.
- Afrontar constructivament les situacions de crisi que es presentin en la unitat.
- Desenvolupar i mostrar capacitat crítica i reflexiva sobre el treball professional quotidià, els processos de pressa de decisions que comporta, en les seves repercussions i en les experiències viscudes a la unitat.

Unitat de Rehabilitació de Llarga Estada: Rehabilitació Comunitària Pi i Molist

(2 mesos)

Es tracta d'un dispositiu propi de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.

Nivell de responsabilitat: 3-2

- Conèixer la dinàmica i funcionament de tots els dispositius.
- Conèixer les característiques de les patologies més freqüents, les intervencions terapèutiques i les cures d'infermeria.
- Conèixer la coordinació entre el Centre de Dia, els pisos protegits i la resta de dispositius de la Xarxa assistencial.
- Conèixer la legislació vigent i els principis d'ètica en matèria de salut mental i la seva aplicació en situacions concretes.
- Proporcionar cures/fer intervencions d'infermeria als usuaris i al seu entorn.
- Assistir als grups i activitats de la unitat com a co-terapeuta.
- Col·laborar i desenvolupar processos educatius dirigits als pacients i la seva família.
- Conèixer els procediments de tècniques de comunicació i de relació terapèutica, així com la seva aplicació i desenvolupar-los.
- Participar en el treball multidisciplinari.
- Afrontar constructivament les situacions de crisi que es presentin en la unitat.
- Desenvolupar i mostrar capacitat crítica i reflexiva sobre el treball professional quotidià, els processos de presa de decisions que comporta, en les seves repercussions i en les experiències viscudes a la unitat.

Programes de Rehabilitació Comunitària i Unitats de Mitja Estada:

a- Hospital de Dia de Psiquiatria (1 mes)

Nivell de responsabilitat: 3-2

- Conèixer la dinàmica i funcionament de la unitat.
- Conèixer les característiques de les patologies més freqüents, les intervencions terapèutiques i les cures d'infermeria.
- Conèixer els procediments de tècniques de comunicació i de relació terapèutica al pacient i a la seva família, així com la seva aplicació i desenvolupar-los.
- Conèixer i administrar els tractament farmacològics més freqüents així com els seus efectes secundaris.
- Conèixer la legislació vigent i els principis d'ètica en matèria de salut mental i la seva aplicació en situacions concretes.
- Aprendre a realitzar una entrevista dinàmica a l'usuari.
- Proporcionar cures/fer intervencions d'infermeria als usuaris i al seu entorn.
- Afrontar constructivament les situacions de crisi que es presentin en la unitat.
- Desenvolupar i mostrar capacitat crítica i reflexiva sobre el treball professional quotidià, els processos de presa de decisions que comporta, en les seves repercussions i en les experiències viscudes a la unitat.

b- Hospital de Dia de Trastorns de Conductes Addictives (2 mesos).

Nivell de responsabilitat: 3-2

- Conèixer la dinàmica i funcionament de la unitat.

- Conèixer les característiques dels trastorns de l'alimentació, les intervencions terapèutiques i les cures d'infermeria.
- Conèixer els procediments de tècniques de comunicació i de relació terapèutica al pacient i a la seva família, així com la seva aplicació i desenvolupar-los.
- Conèixer i administrar el tractament farmacològic més freqüents així com els seus efectes secundaris.
- Conèixer la legislació vigent i els principis d'ètica en matèria en de salut mental i la seva aplicació en situacions concretes.
- Aprendre a realitzar una entrevista dinàmica a l'usuari.
- Afrontar constructivament les situacions de crisi que es presentin en la unitat.
- Proporcionar cures/fer intervencions d'infermeria als usuaris i al seu entorn.
- Participar en les reunions de l'equip multidisciplinari i en el seu treball.
- Assistir als grups de la unitat com a co-terapeuta.
- Desenvolupar i mostrar capacitat crítica i reflexiva sobre el treball professional quotidià, els processos de presa de decisions que comporta, en les seves repercussions i en les experiències viscudes a la unitat.

SEGON ANY DE RESIDÈNCIA

c- Consultes Externes de Conductes Addictives (1 mes)

Nivell de responsabilitat: 3-2

- Conèixer la dinàmica i funcionament de la unitat.
- Conèixer les característiques de les addiccions més freqüents, les patologies, la comorbiditat, les intervencions terapèutiques i les cures d'infermeria.
- Conèixer els procediments de tècniques de comunicació i de relació terapèutica, així com la seva aplicació i desenvolupar-los.
- Conèixer i administrar el tractaments farmacològics més freqüents així com els seus efectes secundaris.
- Conèixer la legislació vigent i els principis d'ètica en matèria d'addiccions i la seva aplicació en situacions concretes.
- Aprendre a realitzar una entrevista dinàmica a l'usuari.
- Assistir als grups de la unitat com a observador.
- Proporcionar cures/fer intervencions d'infermeria als usuaris i al seu entorn.
- Afrontar constructivament les situacions de crisi que es presentin en la unitat.
- Desenvolupar i mostrar capacitat crítica i reflexiva sobre el treball professional quotidià, els processos de presa de decisions que comporta, en les seves repercussions i en les experiències viscudes a la unitat

d- Hospital de Dia de Trastorns de la Conducta Alimentària. (2 mesos)

Nivell de responsabilitat: 2-1

- Conèixer la dinàmica i funcionament de la unitat.
- Conèixer les característiques dels trastorns de l'alimentació, les intervencions terapèutiques i les cures d'infermeria.
- Conèixer els procediments de tècniques de comunicació i de relació terapèutica al pacient i a la seva família, així com la seva aplicació i desenvolupar-los.
- Conèixer i administrar el tractament farmacològic més freqüents així com els seus efectes secundaris.
- Conèixer la legislació vigent i els principis d'ètica en matèria en de salut mental i la seva aplicació en situacions concretes.

- Aprendre a realitzar una entrevista dinàmica a l'usuari.
- Afrontar constructivament les situacions de crisi que es presentin en la unitat.
- Proporcionar cures/fer intervencions d'infermeria als usuaris i al seu entorn.
- Participar en les reunions de l'equip multidisciplinar i en el seu treball.
- Assistir als grups de la unitat com a co-terapeuta.
- Desenvolupar i mostrar capacitat crítica i reflexiva sobre el treball professional quotidià, els processos de presa de decisions que comporta, en les seves repercussions i en les experiències viscudes a la unitat.

Centres de Salut Mental Comunitària:

a- CSMA Dreta d'Eixample (2 mesos)

Dispositiu docent associat, inclòs a l'expedient d'acreditació.

Nivell de responsabilitat: 2-1

- Conèixer la dinàmica i funcionament de la unitat.
- Conèixer les característiques del programa TMG, el perfil de l'usuari, les intervencions terapèutiques i les cures d'infermeria.
- Conèixer la coordinació de la Xarxa assistencial.
- Conèixer els procediments de tècniques de comunicació i de relació terapèutica al pacient i a la seva família, així com la seva aplicació i desenvolupar-los.
- Conèixer i administrar el tractament farmacològic més freqüents així com els seus efectes secundaris.
- Conèixer la legislació vigent i els principis d'ètica en matèria de salut mental i la seva aplicació en situacions concretes.
- Aprendre a realitzar una entrevista dinàmica a l'usuari.
- Proporcionar cures/fer intervencions d'infermeria als usuaris i al seu entorn.
- Afrontar constructivament les situacions de crisi que es presentin en la unitat.
- Participar en les reunions de l'equip multidisciplinar i en el seu treball.
- Desenvolupar i mostrar capacitat crítica i reflexiva sobre el treball professional quotidià, els processos de presa de decisions que comporta, en les seves repercussions i en les experiències viscudes a la unitat.

b- Unitat d'Hospitalització Parcial d'Atenció Domiciliària (UHPAD; 15 dies):

Nivell de responsabilitat: 2-1

Unitat inclosa dins del propi CSMA dreta Eixample.

- Conèixer la dinàmica i funcionament de la unitat.
- Observar com en l'entorn domiciliari es poden abordar les diferents patologies més freqüents en salut mental.
- Conèixer i administrar el tractament farmacològic més freqüents així com els seus efectes secundaris.
- Afrontar les situacions de crisi en el context domiciliari: posar en pràctica els procediments de tècniques de comunicació i de relació terapèutiques.
- Proporcionar cures/fer intervencions d'infermeria.
- Desenvolupar i mostrar capacitat crítica i reflexiva en relació als processos de presa de decisions (impacte i experiències viscudes).

c- CSMA Horta-Guinardó (Programa de Trastorn Límit de la Personalitat): 1 mes

- Dispositiu docent associat, inclòs a l'expedient d'acreditació.
- Nivell de responsabilitat: 3-2
- Conèixer la dinàmica i funcionament de la unitat.
- Conèixer les característiques del programa TLP, el perfil de l'usuari, les intervencions terapèutiques i les cures d'infermeria.
- Conèixer la coordinació de la Xarxa assistencial.
- Conèixer els procediments de tècniques de comunicació i de relació terapèutica al pacient i a la seva família, així com la seva aplicació i desenvolupar-los.
- Conèixer i administrar el tractament farmacològic més freqüents així com els seus efectes secundaris.
- Conèixer la legislació vigent i els principis d'ètica en matèria de salut mental i la seva aplicació en situacions concretes.
- Aprendre a realitzar una entrevista dinàmica a l'usuari.
- Participar en grups d'educació per a la salut, disminució del dany i l'aplicació de *mind fullness*.
- Participar en les reunions de l'equip multidisciplinari i en seu treball.
- Afrontar constructivament les situacions de crisi que es presentin en la unitat.
- Desenvolupar i mostrar capacitat crítica i reflexiva sobre el treball professional quotidià, els processos de presa de decisions que comporta, en les seves repercussions i en les experiències viscudes a la unitat.

d- CSMIJ i Hospital de dia Infanto-Juvenil (Hospital Mútua de Terrassa)

2 mesos

Dispositiu docent associat, inclòs a l'expedient d'acreditació.

Nivell de responsabilitat: 3-2

- Conèixer la dinàmica i funcionament de tots els dispositius especialitzats en psiquiatria juvenil a nivell comunitari.
- Conèixer els trets de les patologies més freqüents en l'àmbit infanto-juvenil, les intervencions terapèutiques i les cures d'infermeria.
- Conèixer la coordinació amb la Xarxa assistencial.
- Conèixer els procediments de tècniques de comunicació i de relació terapèutica amb el nen/adolescent i la família, així com la seva aplicació i desenvolupar-los.
- Conèixer i administrar el tractaments farmacològics més freqüents així com els seus efectes secundaris.
- Conèixer la legislació vigent i els principis d'ètica en matèria de salut mental i la seva aplicació en situacions concretes.
- Aprendre a realitzar una entrevista dinàmica a l'usuari.
- Proporcionar cures/fer intervencions d'infermeria als usuaris i al seu entorn.
- Participar en les reunions de l'equip multidisciplinari i en el seu treball.
- Participar en grups de psicoeducació per a la salut.
- Desenvolupar i mostrar capacitat crítica i reflexiva sobre el treball professional quotidià, els processos de presa de decisions que comporta, en les seves repercussions i en les experiències viscudes a la unitat.

Rotació optativa

Els residents disposen d'un període de 2 mesos al 2n any de la residència, en que poden fer una rotació externa de caràcter optatiu, segons petició pròpia del resident,

per visitar, conèixer i treballar en altres centres d'àmbit nacional o internacional especialitzats en patologies específiques d'interès personal. Generalment recomanem els serveis del programa sense sòstre e immigració del parc sanitari sant joan de déu, la unitat de interconsulta del clínic o de hospital de día per a mares amb trastorn mental sever.

Atenció continuada:

Durant els dos anys de formació es realitzen activitats de continuïtat assistencial en els diferents dispositius d'aguts (psiquiatria, addiccions i urgències).

L'horari de l'atenció continuada es de 14h fins les 21h en divendres o dissabte amb periodicitat quinzenal (màxim dues al mes).

Durant el primer any de residència el grau d'autonomia del resident serà de nivell 3-2
Durant el segon any de residència el grau d'autonomia serà de nivell 1.

Activitats formatives del pla transversal comú:

ACCIONS FORMATIVES	MODALITAT	R1	R2
Sessió Acollida Residents	presencial	•	
Suport Vital Bàsic	presencial	•	
Estació de treball clínic	presencial	•	
Tallers simulació	presencial		•
Suport Vital Bàsic	presencial	•	
Comunicació en l'àmbit assistencial	presencial		
Seguretat del pacient	on line	•	
Formació en prevenció de riscos laborals	on line	•	
Metodologia de recerca	on line	•	
Estadística bàsica amb Stata	presencial		•
Infecció nosocomial	presencial	•	
Dilemes ètics	presencial		•
Gestió clínica	Online/presencial		•

Activitat formativa docent que es realitza al Servei:

✓ Durant el primer i el segon any de residència els residents de les tres especialitats de salut mental (MIR, PIR i EIR) es reuniran de manera setmanal per a sessions de revisió de casos, sessions bibliogràfiques i sessions de formació específica.

✓ Durant el primer i el segon any de residència les residents d' infermeria de salut mental hauran de presentar un mínim de 5 sessions d' infermeria i 1 sessió d' infermeria per a l' equip multidisciplinar.

Assistència a activitats de formació de l'especialitat: planificació d'un mínim d'assistència a cursos / congressos/ tallers..

✓ Hauran de presentar com a mínim un pòster o comunicació per any de residència en un congrés d'àmbit nacional o comarcal:

- Congrés Nacional d'infermeria en salut mental (anual).
- Congrés Català de salut mental (bianual).
- Jornades de recerca infermera de Sant Pau (bianual).

✓ Pla de formació del tronc específic de l'infermer resident especialista en salut mental durant el primer i segon any de residència: Formació conjunta amb la resta dels residents de Catalunya (annex).

Afavorir l'activitat de recerca dels residents:

✓ Durant la residència, els residents s'implicaran en les línies de recerca de tots els projectes en marxa al servei.

✓ Han de participar en el desenvolupament d' un Projecte de recerca que començaran en el primer any i es finalitzarà al final de la residència. Estarà supervisat per una infermera del departament de recerca de l' HSCSP.

Annex:

Curs per a Residents de Salut Mental

Sessió setmanal, de 16:00 a 19:00h

Seu: Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i Balears

- Tallers d'habilitats de comunicació (3 dies). Coordinador: Joan De Pablo
- Taller Entrevista Motivacional (4 dies). Coordinador: Antoni Gual
- Taller Psicopatologia (6 dies). Coordinador: Diego Palao
- Trobada amb l'expert*: Model Recovery.
- Trobada amb l'expert*: Trastorn Límit de la Personalitat.
- Trobada amb l'expert:
  - Exploracions complementàries. EECC biològiques (MIR)
  - Avaluació psicològica de processos i resultats en psicoteràpies. (PIR).
  - Psicofarmacologia per infermeria (IIR).
- Trobada amb l'expert*: Bioètica.
- Trobada amb l'expert*: Psiquiatria perinatal.
- Trobada amb l'expert*: Trastorns Conducta Alimentària.
- Trobada amb l'expert:
  - Exploracions complementàries (MIR i PIR).
  - Intervencions d'infermeria en les prevencions del suïcidi (IIR).
- Trobada amb l'expert
  - Trastorn Espectre Autista al llarg de la vida (MIR, PIR)
  - Intervencions d'infermeria en la consulta del CSMIJ. (IIR)
- Trobada amb l'expert*: Interconsulta.
- Trobada amb l'expert*: Teràpia Electroconvulsiva I
- Trobada amb l'expert
  - Teràpia Electroconvulsiva II (MIR i IIR).
  - Intervencions psicològiques i les seves indicacions. (PIR)
- Trobada amb l'expert*: El pacient pediàtric a les urgències de psiquiatria.
- Trobada amb l'expert: La participació de les persones usuàries dels serveis de salut mental i les seves famílies en el rocés de recuperació.
- Trobada amb l'expert:
  - Psicooncologia (MIR, PIR)
  - Intervencions grupal (IIR).
- Trobada amb l'expert*: Addiccions.
- Trobada amb l'expert*: Alcohol i tabac.
- Trobada amb l'expert*: Medicina Legal.
- Trobada amb l'expert*: TDAH al llarg de la vida.
- Trobada amb l'expert: Models Psicoterapèutics (2 sessions)
- Trobada amb l'expert*: Psicogeriatria
- Clausura*: Pla Director.

* Per aquestes sessions es posarà a disposició dels alumnes d'hospitals de fora de la província de Barcelona, servei de videoconferència.